

ABD'NİN SURİYE'DE PETROL KARTI

SİBEL DÜNDAR | RECEP T. TEKE

GİRİŞ

Joe Biden yönetiminin yeni Suriye politikası kapsamında somut olarak attığı ilk adımlardan biri, Suriye'de faaliyet göstermek üzere kurulan Delta Crescent Energy LLC adlı Amerikan enerji şirketinin muafiyet lisansını yenilememe kararı olmuştur. Bu şirkete Donald Trump yönetimi tarafından Suriye'de petrol çıkarma ve satma

izni verilmesi Türkiye, Rusya ve Suriye rejimi tarafından tepkiyle karşılanmıştı. PKK'nın Suriye kolu YPG'nin bir ABD şirketi ile iş birliği yaparak Suriye'nin petrol kaynaklarını kendi siyasi, ekonomik ve askerî çıkarları doğrultusunda kullanacak olması bu ülkeleri ciddi manada rahatsız etmişti. Dolayısıyla selefinin aldığı bu tartışmalı karardan geri adım atan Biden yönetimi, söz konusu aktörlere

Delta Crescent Energy (DCE), YPG kontrolü altında bulunan Suriye'nin kuzeydoğu bölgelerinde faaliyet göstermek için kurulmuş bir Amerikan enerji şirkettir. Hakkında oldukça kısıtlı bilgiler bulunan ve Şubat 2019'da faaliyete geçen şirketin ortakları arasında geçmişte hükümet makamlarında ve özel şirketlerde önemli pozisyonlarda görev almış kişiler bulunmaktadır.

YPG/PKK tarafından kullanılan petrol sahasından bir görünüm.

Suriye bağlamında "siyasi bir jest" yapmış ve böylece Suriye krizinin siyasi yollarla çözümü noktasında agresif bir tutum benimsemeyeceğinin sinyalini vermiştir.

ABD'Lİ ENERJİ ŞİRKETİ

Delta Crescent Energy (DCE), YPG kontrolü altında bulunan Suriye'nin kuzeydoğu bölgelerinde faaliyet göstermek için kurulmuş bir Amerikan enerji şirkettir. Hakkında oldukça kısıtlı bilgiler bulunan ve Şubat 2019'da faaliyete geçen şirketin ortakları arasında geçmişte hükümet makamlarında ve özel şirketlerde önemli pozisyonlarda görev almış kişiler bulunmaktadır. ABD'nin eski Danimarka Büyükelçisi ve Cumhuriyetçi Parti mensubu James Cain, ABD ordusu bünyesindeki Delta Force adlı özel kuvvetlerde görev yapmış emekli albay James Ree-

se ve İngiliz petrol şirketi Gulf Sands'in eski yöneticisi John P. Dorrier şirketin üç kurucu ortağıdır. Şirket ortakları arasında yer alan James Reese'in, ABD'nin Suriye'deki varlığını güçlü bir şekilde savunduğu ve Suriye'nin kuzeydoğusundan vazgeçmemesi gerektiğini dile getirdiği bilinmektedir.

DCE'nin internet sitesinde yer alan bilgilere göre şirketin üç kurucu ortağı YPG ile müzakere etmek üzere Aralık 2018'de Suriye'nin kuzeydoğusuna bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret kapsamında yapılan görüşmeler olumlu sonuçlanmış ve taraflar karşılıklı olarak bir niyet mektubu imzalamıştır. Taraflar arasında resmî bir anlaşmaya varılabildiği adına 2019 yılının başından itibaren de çeşitli müzakereler yürütülmüştür. ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyon'un o dönemdeki sözcüsü Myles

Caggins, anlaşmanın duyurulmasından kısa bir süre önce, 29 Temmuz 2019'da Rimeylan kasabesindeki askerî üste bir basın toplantısı düzenlemiştir. Burada yapılan açıklamalarda, anlaşmaya dair sinyaller açık bir şekilde verilmiş ve bu tarz adımların gelecekte daha fazla atılabileceği de açık bir şekilde ifade edilmiştir. Caggins toplantıda yaptığı açıklamada, çok sayıda şirketin Fırat'ın doğusundaki ABD askerî üslerine hizmet etmek, Haseke ve Deyr ez-Zor şehirlerindeki projelere destek sunmak için koalisyona çağrıda bulunduğu dikkat çekmiştir. Caggins ayrıca YPG'nin kontrolünde yer alan bölgelerdeki yerel konseylere destek sağlama taahhüdünde bulunmuştur.

PETROL ANLAŞMASI VE TARAFLARIN KAZANIMLARI

Kuruluşundan sonra şirketin önündeki en büyük engel Suriye rejimine karşı hayata geçirilen Amerikan yaptırımları olmuştur. Bu yaptırımların bir kısmı ABD'li şirketlerin Suriye'de faaliyet göstermesini engellemek için yürürlüğe sokulmuştur. Dolayısıyla yaptırım engelini aşmak üzere şirket yetkilileri Eylül 2019'da Yabancı Varlıkların Kontrolü Ofisine (OFAC) bir lisans başvurusunda bulunmuştur. Başvuruyu inceleyen Hazine Bakanlığı yetkili-

leri Dışişleri Bakanlığında bunun ABD'nin Suriye politikasına uygunluğuna dair muvafakat olarak Nisan 2020'de DCE şirketine muafiyet lisansı verme kararı almıştır.

Bir yıldan uzun bir süredir yürütülen görüşmelerin nihayetinde petrol şirketi ve ana omurgasını YPG'nin oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri (SDG) arasında Suriye'nin kuzeydoğusunda petrol çıkarmak, işlemek ve ticaretini yapmak üzere uluslararası hukuka aykırı nitelikte bir petrol anlaşması imzalanmıştır. Bu sürecin sonucunda imzalanan anlaşma, Cumhuriyetçi Senatör Lindsey Graham ve YPG'nin sözde genel komutanı Mazlum Kobani arasında gerçekleşen bir telefon görüşmesi sonrasında 31 Temmuz 2020 Cuma günü kamuoyuna duyurulmuştur. Anlaşma, Suriye'nin kuzeydoğusunda tek taraflı özerklik ilan eden fiili yapının siyasi olarak tanınması ve ABD güçlerinin bölgede belli bir süre daha kalacağını göstermesi bakımından oldukça önemli olmuştur. Anlaşma bunun yanı sıra YPG öncülüğünde kurulan fiili yapının finanse edilmesi, Suriye'nin toprak bütünlüğünün ve siyasi birliğinin tehdit edilmesi açısından da tartışmalı bir nitelik göstermiştir.

YPG ile DCE arasında, Suriye'nin Haseke vilayeti sınırları

Bir yıldan uzun bir süredir yürütülen görüşmelerin nihayetinde petrol şirketi ve ana omurgasını YPG'nin oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri (SDG) arasında Suriye'nin kuzeydoğusunda petrol çıkarmak, işlemek ve ticaretini yapmak üzere uluslararası hukuka aykırı nitelikte bir petrol anlaşması imzalanmıştır.

içinde kalan petrolün çıkarılması ve satılması ile petrol sahalarının modernize edilmesi ve geliştirilmesi konusunda imzalanan anlaşmanın geçerlilik süresi 25 yıl olarak belirlenmiştir. Ayrıca ABD Hazine Bakanlığından alınan lisans ile Suriye rejimine yönelik diğer ABD yaptırımlarından etkilenilmeyeceği taahhüdü de elde edilmiştir. Buradan özellikle 17 Haziran 2020'de yürürlüğe giren, temelde Suriye rejimi ve destekçilerini çevreleyerek siyasi sürecin içine çekmeyi hedefleyen Sezar Suriye Sivil Koruma Yasası'ndan YPG bölgelerinin etkilenmeyeceği sonucuna varılmıştır. Söz konusu yasa ile petrol, doğal gaz, petrol ürünleri ve enerji sektörlerine yatırım, onarım, teknik destek, hizmet ve mal satışı gibi faaliyetler yasaklanmıştır. Yasanın hedef bölgeleri Suriye rejimi, İran ve Rusya'nın kontrol ettiği alanlar olarak tanımlanmış; YPG'nin kontrol ettiği alanlar istisna sayılmıştır. Suriye'de petrol, tahıl ve pamuk gibi stratejik ürünlerin üretim bölgelerinin çoğunun YPG kontrolündeki alanlarda olduğu ve ülkenin doğal kaynakları üzerinde Esad rejiminin hâkimiyetinin olmadığı bilinmektedir. Bundan dolayı rejimin enerji, su ve gıda güvenliğini sağlamak için ciddi bir dış desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bölgeden çıkarılan petrolün önemli bir kısmı Suriye rejimi bölgelerine satılmaktadır ve bu ticaret ağının yasa kapsamında zarar göreceği olması YPG kanadında endişeye neden olmuştur. YPG, kontrolü altındaki bölgelerin doğrudan hedef alınmamasına rağmen pratikte bunun mümkün olmayacağını belirtmiştir. Buna bağlı olarak, dönemin Uluslararası Koalisyon danışmanı olan ABD'li diplomat William Robak'ın YPG kontrolü altındaki bölgelerin, yaptırımların etkisinden uzak tutulması için yerel yönetimlerle çalışmalar yürüttüğü ortaya çıkmıştır.

ABD'li enerji şirketi, varılan petrol anlaşması gereği YPG'ye iki modüler rafineri sağlamayı kabul etmiştir. Bölgeden çıkarılan ham petrolün geliştirilmesi ve ihraç edilmesi gibi alanlarda da gereken desteğin sağlanacağı belirtilmiştir. Çıkarılan petrolün bir kısmının örgütün ihtiyaç duyduğunda bölgede kullanabilmesi amacıyla yerel olarak rafine edilmesi, diğer kısmının ise Kuzey Irak ve Türkiye üzerinden ihraç edilmesi planlanmıştır. İhraç edilecek petrolün iki farklı rota üzerinden uluslararası piyasaya sevk edilebileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda bölgede üretilen petrolün ilk güzergâhı olarak Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı üzerinden bir rota oluşturulması planlanmıştır. Bu amaçla Türkiye'ye baskı yapılması gündeme gelmiş ancak bunun kabul edilebilir bir politika olmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla işlenen petrolün Türkiye üzerinden uluslararası piyasaya aktarılması söz konusu olmayacaktır. İran ve Rusya da anlaşmaya tepki göstermiş ve "petrol anlaşmasında uluslararası hukukun sistematik olarak çiğnemesinin yanı sıra uluslararası toplumun bu harekete uygun bir şekilde yanıt vermemesi konusunda duyulan derin endişeler" dile getirilmiştir. İkinci sevkiyat hattı ise Ürdün üzerinden İsrail'in Hayfa Limanı olarak düşünülmüştür.

DCE şirketinin Suriye'nin kuzeydoğusunda faaliyet göstermesinin hem YPG hem de ABD için birtakım kazanımlar sağlayacağı öngörülmüştür. YPG bu anlaşma sayesinde ABD ile arasındaki ilişkiyi yalnızca dar bir iş birliği çerçevesine hapsolmaktan çıkaracak, bunu ekonomik ve siyasi bir boyuta da taşıyabilecektir. Suriye'de derinleşen ekonomik kriz ve yaptırımlar diğer bölgeleri ciddi anlamda etkilerken, petrol anlaşması ile YPG'nin uzun yıllar boyunca kendi kendini finanse edecek kaynaklara erişiminin sağ-

lanabileceği düşünülmüştür. Taraflardan anlaşmaya yönelik yapılan açıklamalarda ortak amacın Suriye'nin kuzeydoğusundaki petrol üretim alanlarını ve tesislerini geliştirmek olduğu belirtilmiştir. Ancak anlaşmanın arka planında iki ana itici güç bulunmuştur. Bu anlaşma YPG'nin önemli bir gelir kaynağı elde etmesini sağlayacak ve Şam karşısında elini güçlendirecektir. Buna karşılık Suriye rejiminin ekonomik yaptırımlar ile zayıflatılarak YPG'ye dönük taviz vermeye zorlanması planlanmıştır. Dolayısıyla ABD yönetimi, ileride kullanabileceği ve bölgede daha aktif olmak isteyen Rusya, İran ve Suriye rejimini baskı altında tutabileceği bir koz elde etmek istemiştir. YPG de buna karşılık Suriye'nin geleceğinde meşruiyet kazanma yolunda üst düzey bir destek olarak ekonomik bağımsızlık sağlama noktasında ciddi bir avantaj sağlayabileceği sonucuna varmıştır.

Anlaşma detayları hakkında birçok belirsizlik olsa da ABD yönetiminin Suriye petrol rollerini koruma adına bölgede uzun vadede varlık göstermesini garantiye alması açısından önemli olmuştur. ABD'nin Suriye'nin kuzeydoğusunda kalıcı olmasını ve Suriyeli Kürtlerin hamiliğini yapmasını isteyen YPG, bu anlaşma aracılığıyla ABD yönetimi ile ilişkileri-

ni derinleştirerek bölgedeki siyasi ve askerî kontrolünü sürdürülebilir kılmak istemiştir. Ayrıca, anlaşma dâhilinde enerji altyapısına yapılacak yatırımlar ile çıkarılan petrolün miktar ve kalitesi artacak, fiyatların yükselmesiyle YPG'nin ekonomik anlamda güç kazanması mümkün olacaktır. Tüm bu faaliyetlerin Suriye'nin kuzeydoğusunda Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) benzeri bir yapının oluşmasını sağlayacağı düşünülmüştür. Bu çerçevede Haseke'nin güneyindeki eş-Şeddadi kasabasında, içinde havaalanı da bulunan devasa bir ABD askerî üssü inşa edilmesi gündeme gelmiştir. Bu dönemde petrol alanları dâhil bölgenin büyük bölümünde kontrol sağlayan ABD yönetiminin, dış politikası kapsamında bölgede uzun süreli faaliyetlere yöneldiği görülmüştür.

Trump yönetiminin DCE şirketine muafiyet lisansı sağlanması, dönemin Suriye politikası ile de uyumlu bir nitelik göstermiştir. ABD'nin "bitmeyen savaşlarını sona erdirmek" ve "Amerikan askerlerini eve geri getirmek" üzere Suriye'den tamamen çekilmek isteyen Trump ancak petrol sahalarını koruma misyonu ile Suriye'de kalmaya ikna edilebilmiştir. Ayrıca bir Amerikan şirketi olan DCE'nin enerji yatırımlarının

YPG bu anlaşma sayesinde ABD ile arasındaki ilişkiyi yalnızca dar bir iş birliği çerçevesine hapsedilmekten çıkaracak, bunu ekonomik ve siyasi bir boyuta da taşıyabilecektir. Suriye'de derinleşen ekonomik kriz ve yaptırımlar, diğer bölgeleri ciddi anlamda etkilerken petrol anlaşması ile YPG'nin uzun yıllar boyunca kendi kendini finanse edecek kaynaklara erişiminin sağlanabileceği düşünülmüştür.

Suriye'deki ABD varlığını Trump nezdinde kazançlı hâle getireceği ve artan YPG gelirlerinin ABD'nin mali yükümlülüğünü azaltacağı öngörülmüştür. Ayrıca dönemin Suriye Özel Temsilici James Jeffrey, görevi süresince YPG'yi PKK'dan uzaklaştırma, YPG ile Suriye'nin diğer Kürt partileri arasındaki siyasi diyalogu artırma ve nihai olarak Türkiye'nin YPG'yi meşru bir aktör olarak kabullenmesini sağlama gibi amaçlar doğrultusunda çalışmıştır. Bu bağlamda, DCE şirketinin yatırımlarıyla daha kazançlı hâle gelecek Suriye petrolünün, Türkiye'nin YPG'ye karşı uyguladığı siyasi ve ekonomik ambargoyu sona erdirmeye noktasında bir teşvik oluşturacağı düşünülmüş olabilir. Son olarak, Haziran 2020'de yürürlüğe giren Sezar Yasası kapsamındaki yaptırımlarla Beşar Esad rejimini ekonomik krize sürükleyen Trump yönetimi, DCE şirketine lisans muafiyeti sağlayarak rejimin enerji kaynaklarına erişimini engellemek suretiyle rejime uygulanan ekonomik ambargoyu daha da sertleştirmek istemiştir.

PETROL ANLAŞMASINA VERİLEN TEPKİLER

Anlaşmanın duyurulmasının ardından dönemin ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, anlaşmanın zaman aldığını, ortaklıktan memnun olduklarını ve şu an uygulama aşamasında bulduklarını söylemiştir. ABD Hazine Bakanlığı ve Pentagon da varılan anlaşmayı memnuniyetle karşıladıklarını açıklamıştır. ABD'nin Suriye'den çekilme sürecinin tam olarak ne zaman tamamlanacağı konusunda net bir tarih olmasa da süreç tamamlandığında, YPG kontrolündeki bölgenin kendi ekonomik faaliyetlerini sürdürme kabiliyetine sahip, kurumsallaşmış bir yapı olması istendiği mesajı verilmiştir. Geline nokta da varılan anlaşma yalnızca Suriye'nin

kuzeydoğusundaki petrol sahalarının geliştirilmesi ve çıkarılacak petrolün ihracı şeklinde değerlendirilmemiştir. Çünkü anlaşmanın ekonomik gerekçelerine ek olarak, Suriye'nin geleceğinde söz sahibi olmak adına siyasi motivasyonlar ile imzalandığı değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anlaşmanın duyurulmasının ardından Rusya ve Suriye rejimi tarafından ortak bir bildiri yayımlanmıştır. Bildiriyi hazırlayan Rusya ve Suriye Mülteci Geri Dönüş Koordinasyon Merkezi başkanları, tarafların petrol anlaşması yaparak Suriye'nin egemenliği ve toprak bütünlüğünü ihlal ettiğinin altını çizmiştir. Ayrıca bu tür faaliyetlerin uluslararası hukuka aykırı ve yasa dışı olduğu üzerinde durulmuştur. Taraflar, ABD ve (gayrimeşru) müttefikinin attığı bu adımla Suriye'nin doğal kaynaklarının yağmalanabileceğine ve ülke içerisinde çeşitli gerginliklere yol açabileceğine yönelik bir uyarıda bulunmuştur. Anlaşmaya yönelik T.C. Dışişleri Bakanlığın da bir tepki açıklaması gelmiştir. Yapılan açıklamada "petrol anlaşmasının uluslararası hukuka aykırı olduğu, terörü finanse ettiği ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü tehdit ettiği" belirtilerek anlaşmaya destek veren ABD yönetimi kınanmıştır. Dönemin İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Abbas Musevi tarafından da yazılı bir açıklama gelmiş ve petrol anlaşmasının uluslararası hukuku çiğnediği şeklinde görüş beyan edilmiştir.

Suriye'nin petrol kaynakları 2011'den beri süregelen krizin önemli bir parçası olmuştur. Savaşın doğrudan nedeni olmamasına rağmen bölgede faaliyet gösteren veya krizin bir parçası olmuş tüm ülkeler, Suriye petrolünü önemli bir finans kaynağı olarak görmüştür. Meşruiyet kazanma yolunda her türlü ihtimali değerlendiren YPG'nin anlaşmadan elde edeceği avantajlar, yerel halk

Joe Biden'dan görevinin ilk gününde Trump yönetiminin kararlarını tersine çeviren 17 kararname.

arasında da memnuniyetsizliklerin artmasına neden olmuştur. Deyr-ez Zor'da YPG ve Arap aşiretleri arasında yaşanan gerilimler silahlı çatışmaya dönüşmüş, bölgedeki Arap aşiretler ve eylemciler çözüm için bir toplantı düzenlemiştir. Toplantıda YPG'nin bölgedeki ihlalleri, bölge halkını yönetimden uzaklaştırması ve petrol kaynaklarının kontrolü gibi meseleler de ele alınmıştır. Arap aşiretler, ABD merkezli enerji şirketi ile YPG arasında imzalanan petrol anlaşması dâhilinde petrol kaynaklarının yönetimi üzerinde YPG'nin sahip olduğu ayrıcalıktan duyulan rahatsızlığı net bir şekilde dile getirmiştir.

Hâlihazırda bölgede günlük 40 bin varil civarında üretim ve satış gerçekleştiği bilinmektedir. Anlaşma ile bölgede tam yetkiye sahip olan enerji şirketi, günlük üretimini önce 60 bin varile daha sonrasında kademeli olarak 380 bin varile çıkarmayı hedeflemiştir.

tir. Hedeflenen son rakam, Suriye'nin 2011 öncesi günlük üretim miktarına denk gelmektedir. Üretim kapasitesinin artırılması ile satıştan elde edilecek gelir, YPG'nin büyük ve düzenli bir ekonomik kaynağa erişmesini mümkün kılacaktır. Bölgede ilk olarak ekonomik altyapının inşa edilmesine öncelik verilmesi dikkat çekici bir husustur. Bununla daha sonraki safhalarda YPG'nin siyasi taleplerinin masaya sürülebileceği bir ortamın yaratılması amaçlanmaktadır. Tüm bu gelişmelerin Türkiye açısından büyük riskler içermesi dolayısıyla Türkiye ile ABD arasında yeni bir diplomatik kriz de meydana gelmiştir.

ABD'Lİ ENERJİ ŞİRKETİ İÇİN SURIYE'DE YOLUN SONU

YPG ile imzalanan sözleşmenin ardından Kasım 2020'de ilk DCE ofisi Rimeylan'da açılmıştır. Nisan 2021'de ise boru hattından geçen petrolün miktarını ölçmeye yarayan

Mayıs ayında DCE'nin Suriye'deki tartışmalı varlığına ABD yönetimi tarafından nokta konulduğu anlaşılmıştır. Zira ABD yeni yönetimi enerji şirketinin bölgede faaliyetlerini devam ettirmesinin uygulamaya koymak istediği Suriye politikasına aykırı olduğu görüşünü benimsemiştir.

ABD menşeli ilk ekipmanlar, Suriye'nin kuzeydoğusuna getirilmiş ve bunların kurulumu tamamlanmıştır. Ancak Mayıs ayında DCE'nin Suriye'deki tartışmalı varlığına ABD yönetimi tarafından nokta konulduğu anlaşılmıştır. Zira ABD yeni yönetimi enerji şirketinin bölgede faaliyetlerini devam ettirmesinin uygulamaya koymak istediği Suriye politikasına aykırı olduğu görüşünü benimsemiştir. Sonuç olarak, şirkete ülkedeki faaliyetlerini sonlandırması için bir aylık ek süre verilmiş ve Mayıs ayı sonunda şirketin muafiyet lisansının uzatılmadığı kamuoyuna bildirilmiştir. Suriye politikasına yönelik geliştirilen bu yeni yaklaşımın ise "politika değişimi" değil, "politika düzeltilmesi" olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir.

Biden yönetiminin DCE şirketi konusunda geri adım atmasının perde arkasında birden fazla sebep yatmaktadır. Öncelikle ABD birliklerinin Suriye'de ülkenin petrol kaynaklarını korumak üzere kaldığına dair Trump yönetimi tarafından dile getirilen resmî söylem, ABD'nin Suriye'deki imajına ve meşruiyetine ciddi ölçüde zarar vermiştir. Özellikle Suriye rejimi ve Rusya, bu konuyu medya organlarında yoğun bir şekilde işlemiştir. Dolayısıyla petrol konusu bölgede

yaşayan Arap halkını ABD'ye karşı kıskırtmak isteyen aktörler için önemli bir propaganda malzemesi hâline gelmiştir. Bunun önüne geçmek isteyen ABD'nin yeni yönetimi daha en baştan Suriye'de petrol için değil, IŞİD'le mücadele için kaldığı mesajını güçlü bir şekilde kamuoyu ile paylaşmıştır. DCE'nin lisansının uzatılmama sebeplerinden bir tanesi bu yeni söylemin gerçekçi olduğunun somut bir şekilde gösterilmek istenmesidir.

DCE şirketi hakkında alınan kararın zamanlaması dikkat çekici bir nitelik taşımaktadır. Zira ABD Başkanı Biden; 14 Haziran'da Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 16 Haziran'da ise Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile ikili zirveler gerçekleştirmiştir. Türkiye ve Rusya, YPG'nin Suriye petrolü üzerindeki hâkimiyeti konusunda ciddi kaygılar taşımıştır. Bir Amerikan şirketinin YPG ile koordinasyon hâlinde Suriye'deki petrol sahalarını işletecek olması bu iki ülke tarafından ciddi bir tepki ile karşılanmıştır. Dolayısıyla Biden yönetiminin DCE'nin lisansını uzatmama kararını, ikili zirveler öncesi ABD'nin Türkiye ve Rusya'ya yönelik yaptığı "siyasi bir jest" şeklinde okumak mümkündür. 2254 sayılı BM kararı çerçevesinde Suriye krizinin siyasi yollarla çözülmesinin

Örgüt tarafında çıkarılan petrolün taşındığı araçlar.

öncelikleri arasında olduğunu ifade eden ABD yönetiminin Suriye bağlamında Türkiye ve Rusya ile bir şekilde anlaşmak durumunda olduğu düşünüldüğünde, bu hamleyi "güven artırıcı önlem" ya da "iyi niyet göstergesi" olarak yorumlamak mümkün olacaktır. ABD ayrıca Suriye'ye BM eliyle yapılan insani yardımın devam edebilmesi ve yardım için kullanılan sınır kapılarının açık kalabilmesi için Rusya'nın BM Güvenlik Konseyinde 10 Temmuz'da yapılan oylamada veto hakkını kullanmasını engellemek istemiştir. İnsani yardım konusunu Suriye politikasının önemli bir önceliği hâline getiren ABD'nin, bu konuda Rusya'ya bir taviz vermek durumunda kalmış olduğunu iddia etmek de mümkündür. Son dönemlerde Beyaz Saray tarafından yapılan açıklamalarda ABD ve Rusya'nın Suriye'de birlikte adım atma olasılığını test etmeye dönük bazı ifadeler yer almıştır. Bu iradenin yansımalarının BM Güvenlik Konse-

yinde gerçekleştirilecek olan insani yardım koridoru ve sınır ötesi yardımlar oturumunda gerçekleşmesi beklenmiştir. Nitekim 10 Temmuz'da BMGK'de yapılan oylama sonucunda Suriye'ye sınır ötesi yardımlar için Cilvegözü Sınır Kapısı'nın açık tutulmasının bir yıl daha uzatılmasına karar verilmiştir.

SURİYE'NİN KUZEYDOĞUSUNDA ALTERNATİF ŞİRKET: GULFSANDS PETROLEUM

Biden yönetimi tarafından atılan geri adım sonrasında bölgedeki petrolün çıkarılması, işlenmesi ve ihraç edilmesi aşamalarında yeni bir aktörün devreye girmesi gündeme gelmiştir. Suriye'nin kuzeydoğusunda daha önce faaliyet gösteren Londra merkezli Gulfsands Petroleum şirketinin bölgeye yönelik yeni bir hamlede bulunma ihtimali ön plana çıkmıştır. Gulfsands'in geçtiğimiz haziran ayında yayımladığı 2020 raporunda,

bölgedeki varlık ve ekipmanlarının hasarsız, görece iyi durumda ve yeniden çalışmaya uygun vaziyette olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bölgede yeniden faaliyete girme söz konusu olduğu takdirde, firmanın teknik, finans ve idari ekibinin bunu en kısa sürede gerçekleştirmek üzere hazır olduğu da kamuoyu ile paylaşılmıştır. 2011 yılı sonlarında Suriye'de varlık göstermeye başlayan şirketin, iç savaşın patlak vermesinin ardından geçen süreçte düzenli bir gelir elde edememesinin yeni girişimde itici güç olabileceği düşünülmektedir.

Biden yönetiminin kararı ile DCE'nin Suriye'deki faaliyetlerine son verilmesi, Gulfsands şirketi için yeni bir girişim fırsatı doğur-

muştur. Ancak çatışmaların ve uluslararası yaptırımların devam ettiği genel ortamda, şirketin ofisinin Şam'da bulunmasına karşılık faaliyet sahalarının YPG kontrolü altında olması, bölgeye yeniden giriş yapılmasının kısa vadede ihtimal dışı olduğunu düşündürmektedir. Yine de şirketin Kremlin ile yakın bağları olduğuna inanılan Rus hissedarı Michael Kroupeev önderliğinde Rusya'nın devreye girebileceği bir senaryo ihtimali üzerinde durulmaktadır. Rusya'nın Suriye'deki nüfuzunu kullanması ve şirkete arka çıkması hâlinde, Gulfsands'in bölgede yeniden faaliyete başlaması söz konusu olabilir. Fakat DCE'nin tecrübe ettiği oldukça çetrefilli süreç, bunun hiç de kolay olmadığını açıkça göstermektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak, Biden yönetiminin henüz şekillenmeye başlayan Suriye politikasının temelini insani yardım, krizin siyasi çözümü ve IŞİD'le mücadele gibi konulara verilen öncelik oluşturmaktadır. DCE şirketine Trump döneminde verilen muafiyet lisansının Biden yönetimi tarafından yenilenmeyecek olması bu yeni yaklaşımın bir tezahürü şeklinde yorumlanmalıdır. Zira ABD yönetimi, Suriye'de petrol gibi bir önceliğinin olmadığı mesajını somut bir politika adımı ile vermeye çalışmıştır. Bu durum ABD'nin insani yardım koridorunun açık tutulması konusunda ve IŞİD'le mücadelenin meşru bir zeminde gerçekleşmesi hususundaki ciddiyetini ortaya koymuş, yeni yönetimin Suriye'de bulunan diğer aktörlerle krizin siyasi çözümü noktasında

daha uzlaşmacı bir çerçevede ilişki kurabileceğinin sinyallerini vermiştir. Ancak bu karar köklü bir politika değişiminden çok "taktiksel bir adım" olarak okunmalıdır. Çünkü yeni ABD yönetimi Esad'ın izlediği politikada ciddi bir değişiklik olmadıkça Suriye rejimine karşı takındığı katı tutumu sürdüreceğini açık bir şekilde ifade etmiş, bunu attığı adımlarla da göstermiştir. Son olarak, Biden yönetiminin Amerikan enerji şirketinin faaliyetlerine son vermesi, Suriye petrol kaynaklarının işletilmesinde Rusya'nın rolünün artması ihtimalini gündeme getirmiştir. İlginç bir şekilde ABD tarafından Suriye bağlamında alınan bir karar, bir kez daha Rusya'ya bölgedeki etkisini artırma şansı tanımıştır. Dolayısıyla petrol meselesi, ABD ve Rusya'nın Suriye konusunda uzlaşmaya varmasını sağlayacak araçlardan biri olabilir.

Sibel Dündar

Lisans eğitimini Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlamıştır. Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Levant Çalışmaları Koordinatörlüğünde uzman yetiştirme programı kapsamında bursiyer olarak görev yapmıştır. Ufuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Hâlihazırda ORSAM bünyesinde aynı birimde araştırma asistanlığı görevini yürütmektedir. İyi derecede İngilizce, başlangıç seviyesinde Arapça bilmektedir.

Recep T. Teke

Eğitim hayatına Orta Doğu Teknik Üniversitesinde (ODTÜ) Bölge Çalışmaları doktora öğrencisi olarak devam eden Recep Tayyip Teke, Ortadoğu siyaseti, Türkiye'nin Ortadoğu politikası ve bölgesel Kürt siyaseti gibi konularda akademik çalışmalar yürütmektedir. Lisans eğitimini Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümünde, yüksek lisans eğitimini ise 2020 yılında ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans tezini Suriye'nin kuzeyindeki Kürtler ve onların Batı medyasındaki temsilleri üzerine yazmıştır. Teke ayrıca, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde ikinci lisans eğitimini sürdürmektedir. İleri düzeyde İngilizce ve orta düzeyde Fransızca bilmektedir.

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2021

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Email : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)